

Αλληπάλληλοι φόνοι

ΝΙΚΟΣ ΜΠΑΚΟΛΑΣ

Η ατέλειωτη γραφή του αίματος.

Μυθιστόρημα. Αθήνα, 1996. Σελ. 436. Δρχ. 5.000.

Η «Ατέλειωτη γραφή του αίματος» ή μια ατέλειωτη αιματηρή ιστορία. Μια ιστορία που ξεκινάει μ' ένα τριπλό φονικό, σ' ένα χωριό της Χαλκιδικής, το 1923 (ένας χωροφύλακας από την Ηλεία σκοτώνει μια γυναίκα που δεν ανταποκρίνεται στον έρωτά του μαζί με την αδελφή της κι ύστερα αυτοκτονεί) για να φτάσει ως τις ημέρες μας, ύστερα από δεκάδες ακόμη (συμβολικές ή πραγματικές) δολοφονίες και μέσα από ποικίλα (και εξαιρετικά περιήλοκα) θάσσα τριών γενεών. Όπως στη «Μυθολογία» (1977), τη «Μεγάλη πλατεία» (1987) και την «Καταπάτησα» (1990), έτσι και στην «Ατέλειωτη γραφή του αίματος» η διαδοχή των γενεών στο εσωτερικό μιας ενιαίας μυθολογίας αποτελεί και πάλι για τον Μπακόλα την κεντρική κατεύθυνση της αφήγησης.

Τη σκυτάλη εδώ κατ' αρχήν παίρνουν τρία πρόσωπα: ένας αξιωματικός και κατόπιν ταγματάρχης (εξ αγχιστείας ή μάλλον εκ μεταφοράς συγγενής του φονιά), ένας δύσμοιρος (έρμαιο των πιο κακών περιστάσεων) χωρικός (πατέρας των δυο αφανισμένων γυναικών) και η αγγελική ψυχή ενός ερασιτέχνη φυσιοδίφη: ο Μάρκος, ο «παππούς» και ο Μαθιός αντίστοιχως. Ο Μάρκος και ο «παππούς» αρραβωνιάζουν τους κατιόντες τους αμέσως μετά το φονικό, για να το απαλύνουν και να το ξερκίσουν. Οι αρραβωνιασμένοι όμως (ο αμούστακος γιος του Μάρκου και η στα γεννοφάσκιο οκόμη εγγονή του «παππού», παιδί της μιας από τις δολοφονημένες) θα κάνουν χρόνια να βρε-

θούν. Κι όταν εν τέλει θα συναντηθούν ο Λάζαρος και η Λαζαρίνα (που αργότερα θα τη λένε και Ειρήνη και Ελισάβετ και Βέτα), όλο το σύμπαν θα στραφεί εναντίον τους: ο Λάζαρος θα σκοτωθεί ως αντίρτης στον Εμφύλιο (ο Μάρκος θα χάσει τη ζωή του λίγο νωρίτερα, χτυπημένος από τις σφαίρες της άλλης πλευράς), η Λαζαρίνα θα αυτοεξοριστεί στη Ρουμανία και η κόρη τους -η Αναστασία και Νατάσα- θα μεγαλώσει με τον «παππού» και τον Μαθιό, πληρώνοντας το πολιτικό παρελθόν των γονιών της, αλλά και το δικό της.

Μέσα σε αυτό το συνεχές ρεύμα του χρόνου (σπό το κίνημα του

Πλαστήρα και το αλβανικό μέτωπο ως τις εμφυλιακές συγκρούσεις, το μετεμφυλιακό κράτος και τους Λαμπράκηδες), ο συγγραφέας πλέκει το μύθο του έργου πάνω στον προσφιλή του καμβά: το συλλογικό γύρω από το ατομικό και το ατομικό διά του συλλογικού, το παραμύθι ως μέρος της Ιστορίας και η Ιστορία σαν παραμύθι, το όνειρο ως πραγματικότητα και η πραγματικότητα ως ονειρικό δεδομένο.

Κι όλα αυτά, όπως πάντα, στην κοθιερωμένη από χρόνια, έρρυθμη -σχεδόν ποιητική- γλώσσα του Μπακόλα, ο οποίος, αν και κατά βάση χρησιμοποιεί τριτοπρόσω-

πο, αντικειμενικό αφηγητή (συν κάποιες πρωτοπρόσωπες φωνές, επιστολικής κυρίως μορφής), στην ουσία παραχωρεί τα πρωτεία στην υποκειμενική εντύπωση και τη συνειρμική διήγηση, αφού προκρίνει εν εκτάσει τον ελεύθερο πλάγιο λόγο, συλλαμβάνοντας το εγώ των πρωταγωνιστών του εν τη γενέσει (και εν συνέχεια στην αδιάκοπη ροή) των αντιδράσεών τους.

Ο Μπακόλας στόφιος, λοιπόν, με όλες τις αρετές και τις κατακτήσεις του, αλλά, την ίδια ώρα, και κάπως θαμπός ή κουρασμένος. Η ρυθμική εκφορά του δείχνει σε κάποια σημεία του βιβλίου να μην προκύπτει ακριβώς από τον εσωτερικό κόσμο των πρώων, αλλά, αντιθέτως, να επιπολάζει στην αφήγηση σαν μια κάπως εν κενώ άσκηση δεξιότητας (η λέξη για τη λέξη και η φράση για τη φράση), ενώ η φανερή πρόθεση να εμπλουτιστεί η μυθολογία με μια μαγική ή μεταφυσική διάσταση (που είχε τόσο γόνιμα αποτελέσματα στην «Κεφαλή» του 1994) χτυπάει, παρά το αναμφισβήτητο υποβλητικό κλίμα, έξω από το στόχο της: οι μαγγανείες και οι γητειές, τα επουράνια ή τα λιμναία ταξίδια του Μαθιού, όπως και η ποιμενική ανάσταση της Λαζαρίνας, δεν συνιστούν σάρκα εκ της σαρκός των δρωμένων (δεν κατορθώνουν, σε επαρκή βαθμό τουλάχιστον, το επιτακτικά ζητούμενο μίγμα ρεαλισμού και φαντασίας) και μένουν σε περιγραφικό ή (εκ νέου) σε λεξιλαγνικό επίπεδο. Σίγουρο αντίβαρο, οι όρτια και ταυτοχρόνως αφαιρετικά σχεδιασμένοι χαρακτήρες, που αποζημιώνουν γενναϊόδωρα τον αναγνώστη για τις απώλειες της γενικής οικονομίας.

ΒΑΓΓΕΛΗΣ ΚΑΤΖΗΒΑΣΙΛΕΙΟΥ